

Демократија и Људска Права

►► ПОЧИЊУ С НАМА! ◀◀

Савет Европе

Повеља о образовању за
демократско грађанство
и образовању за људска
права

ПОВЕЉА
за СВЕ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Демократија и Људска Права

►► **ПОЧИЊУ С НАМА!** ◀◀

Савет Европе

Повеља о образовању за
демократско грађанство
и образовању за људска
права

ПОВЕЉА

за СВЕ
▶▶▶▶

Ставови и мишљења у овој публикацији представљају одговорност аутора и не морају нужно одражавати званичну политику Савета Европе.

Репродукцију и превод целог или дела овог документа треба упутити Дирекцији за комуникације(F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int) Сву осталу кореспонденцију у вези овог издања треба слати Генералном директорату за демократију, Одељењу за образовање Савета Европе.

Ова публикација је израђена уз
несебичну подршку Владе Финске.

Главни и одговорни уредник:
Elena Díez Villagrasa

Рецензент:
Annette Schneider

Лектор:
Catherine Rowles-Holm

Графички дизајн,
распоред и илустрације:
Pamrapeo

© Савет Европе
Штампано у Савету Европе

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ШТА МОЖЕТЕ НАЋИ ОВДЕ?

1	Зашто Повеља?	5
2	Шта су људска права?	6
3	Шта је демократско грађанство?	8
4	Шта је образовање за демократско грађанство и образовање за људска права (ОЗДГ/ОЗЉП)?	11
5	Која су начела људских права и демократије?	13
	▶ Разноликост вредности	14
	▶ Укључивање свих	16
	▶ Давање свима подједнаких шанси	17
	▶ Поштовање људског достојанства	18
	▶ Живот у миру	19
6	Ко је укључен у ОЗДГ/ОЗЉП?	20
7	Да ли школе и организације поштују људска права и демократију?	23
8	Шта можемо да урадимо да промовишемо ОЗДГ/ОЗЉП?	26

„Повеља Савета Европе о образовању за демократско грађанство и људска права“ јесте правни документ о питањима која се тичу свих нас

У овој публикацији можете сазнати шта ова Повеља представља и како је повезана са вашим свакодневним животом

У тексту који следи постоје различити елементи који ће вам помоћи да боље разумете Повељу:

Примери

Идеје за предузимање мера

Најважније идеје

Размишљање
Корњаче су симбол мудрости у многим културама. Кад год пронађете једну, одвојите мало времена да размислите о идејама које су ту садржане!

1 Зашто повеља?

Савет Европе, који је створен 1949. године, окупља земље које деле вредности:

- ▶ **људских права**
- ▶ **демократије**
- ▶ **и владавине права**

„Повеља о образовању за демократско грађанство и образовању за људска права“ донета је да би се обезбедило подстицање тих вредности у образовању и кроз образовање.

ВЛАДАВИНА ПРАВА значи да власти у некој земљи, као нпр. влада те земље, морају да се придржавају закона, као што то морају да чине и сви људи у тој земљи; власти не могу раде шта хоће само зато што су власти
Да бисте сазнали више о **ЉУДСКИМ ПРАВИМА** и **ДЕМОКРАТИЈИ**, погледајте 2. и 3. поглавље.

Али од свих људи такође зависи да ли ће се предлози из Повеље следити тамо где живимо.

Овде ћете наћи те препоруке, као и неке идеје о томе како и ви можете нешто да учините јер демократија и људска права почињу с нама!

Током 2010. године, свих 47 држава чланица Савета Европе усвојило је Повељу.

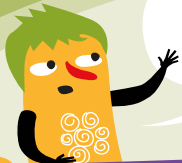
На тај начин, владе тих земаља:

- ▶ признале су значај образовања за демократско грађанство и образовања за људска права
- ▶ договориле су се да следе идеје и препоруке записане у том документу, увек поштујући законе и правила своје земље и главне приоритете за људе који тамо живе.

Немојте да помешате Савет Европе са Европском унијом, која има 28 држава чланица!

У Повељи је реч о **Образовању за демократско грађанство и образовању за људска права**. Али шта то тачно значи?

2 Шта су људска права?

Људска права одражавају оно што је људима **потребно** да би живели у достојанству; то значи да када се људска права не поштују, према људима се поступа као да нису људи.

Људска права су оно што вам нико не може одузети.

Шта вам је потребно да бисте живели добро, безбедно и здраво, као и да бисте постали?

Да ли вам треба нешто од тога, иако још нисте одрасли? Ако вам треба, наведите шта је то?

Људска права се не поштују увек, па су током читаве историје у различитим документима записивани закони како би се она заштитила. Један од најважнијих докумената је „**Универзална декларација о људским правима**“. У том документу су се земље из целог света по први пут договориле да штите људска права. Али то није једини документ. У Европи, на пример, има један веома важан документ за заштиту права који се зове „**Европска конвенција о људским правима**“

То се десило 1948. године, после два ужасна светска рата, током којих се људска права уопште нису поштовала

Пронађите додатне информације на www.echr.coe.int/ECHR

Људска права су иста за сва људска бића, свуда у свету.

Деца имају посебне потребе: она су осетљивија зато што одрастају и развијају се. То је разлог зашто су њихова права записана на посебан начин, као **права детета**, и у посебном документу, „**Конвенцији о правима детета**“.

Људска бића млађа од 18 година

- Погледајте поново листу потреба које сте саставили и проверите у „**Конвенцији о правима детета**“ да ли оно што вам треба представља право

КОНВЕНЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА

- Право на живот и развој
- Право да се не трги дискриминација
- Право на име и држављанство
- Право на старање од стране родитеља или других одговорних људи
- Право на заштиту од свих облика насиља и злостављања
- Право на здравље и здравствену заштиту
- Право да се живи у добрим условима који вам помажу да се развијате
- Право на образовање
- Право на слободно време, игру и културу
- Право да се изражавају мишљења и да буду узета у обзир
- Право да се имају сопствене мисли, уверења и вероисповест
- Право на састајање и придруживање групама и организацијама са другом децом
- Право на приватност
- Право на приступ информацијама
- Право на посебну заштиту за децу избеглице
- Право на посебну заштиту и помоћ за децу са сметњама у развоју
- Право деце припадника мањина и досељеника да уче и користе језик, веру и традиције својих породица
- Право на посебну заштиту деце погођене ратовима

Пронађите целовиту верзију документа о коме је постигнут договор 20. новембра 1989. године на

Да ли сте сазнали за неку ситуацију у којој се људска права нису поштовала (од пријатеља, из књига, са телевизије, јер сте то лично видели, итд.)?

Да ли сте икада осетили да се ваша права не поштују? Шта сте урадили?

Шта људи треба да ураде када се не поштују њихова права или права других људи?

Мањине су групе грађана који су бројчано мањи од већинског становништва, а поседују другачије етничке, религијске или језичке или неке друге карактеристике

3 Шта је демократско грађанство?

Демократија је један од могућих начина да се организује група људи. То је облик власти једне земље или чак неког села или разреда.

Како можемо препознати демократију?

□ Проверите да ли је место где живите демократично

- Људи су ти који одлучују о ономе што је важно за њих
- У већини случајева, људи не доносе одлуке непосредно, већ гласају како би изабрали људе који ће представљати њих и њихове идеје у тренутку доношења одлука.
- Изабрани људи предузимају мере у корист свих људи, а не у свом сопственом интересу. Другим речима, они треба да објасне разлоге за своје поступке и одговорни су за њих.
- Људи могу предузимати и друге мере – осим гласања – како би утицали на одлуке; на пример, људи могу да покажу да ли постоји нешто са чиме се не слажу или да учествују у удружењима.
- У појединачним земљама, устав и други закони одражавају договор између **грађана** – људи те земље – о правилима и начелима које треба следити.
- Одлуке се доносе у складу са оним што већина грађана мисли, али мишљење мањина такође се узима у обзир и мањинске групе су заштићене.

То је главна група правила и закона у некој земљи којима се поставља основа за њену организацију; он одређује како се закони доносе и штите и ко то чини, као и какав је однос између владе и грађана.

Демократија је систем за организовање група људи. **Демократија тако заиста може да почне с нама!**

Да ли у вашој школи, тиму или клубу постоји неки скуп правила којих се сви придржавате како бисте заједно радили, живели и учествовали у активностима?

Која права и одговорности имате?

Ко је донео та правила?

Могу ли она да се промене? Ако могу, како могу?

Шта се дешава када се људи не придржавају тих правила?

Обе речи заједно, **демократско грађанство**, односе се на важну улогу коју људи треба да играју у некој заједници или земљи: да активно учествују у доношењу одлука које се тичу њих и њихове заједнице.

Сувише сам млад да бих гласао... тако да ја не могу да учествујем!

Не, ниси схватио! Можеш да учествујеш на друге начине, не само гласањем. Погледај мене! Идем у ову организацију, где заједно учествујемо у активностима: једанпут смо чистили шуму изван града, а једном смо се придружили групи старијих људи како бисмо заједно учествовали у активностима

Ми радимо нешто за своје насеље, за друге људе. Мислим да учествујемо, само на други начин!

У праву си! Поред моје школе има скејт парк, где обично идемо за време школског одмора; једном је општина планирала да ту изгради солитер. То нам се уопште није свидело, па је група ученика и наставника написала писмо против тога. Сви у школи и насељу су то потписали! Нисмо гласали, али смо довели до промене у коначној одлуци: још увек имамо скејт парк!

Кроз удружења, омладинске организације и невладине организације (НВО), које су створили и којима управљају сами грађани, људи могу да утичу на живот заједнице.

4 Шта је образовање за демократско грађанство и образовање људска права?

У Повељи није реч само о људским правима и демократском грађанству, већ и о образовању!

Образовање је право, али и начин да се омогуће друга права.

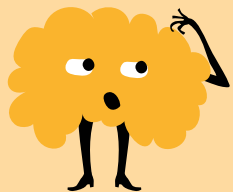
У мом насељу има много проблема: лоше здравље, много људи је незапослено, неки млади напуштају школу... Учествовала сам у пројекту о нашим правима са другим младим људима. Тамо сам научила о својим правима и о томе где да нађем помоћ како би се моја права поштовала. На том пројекту сам сазнала за стипендије за ученике средњих школа: Пријавила сам се и добила сам је!

Да бисте сазнали више о пројектима којима се младима омогућава приступ правима, погледајте www.coe.int/enter

И образовање за демократско грађанство, као и образовање за људска права баве се стварима које су важне за тебе као особу и као особу која је део друштва у којем живиш.

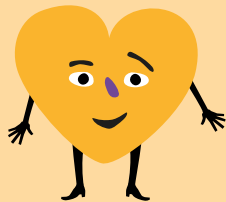
И образовање за демократско грађанство и образовање за људска права помажу нам да

Разумемо своја права и демократију
УЧИМО **О** ЊИМА

Применимо своја права и демократију у пракси и бранимо своја права и права других људи ако се не поштују
УЧИМО **ЗА** ЊИХ

Искусимо и осетимо начела људских права и демократије
УЧИМО **КРОЗ** ЊИХ

Образовање за демократско грађанство и образовање за људска права тако су међусобно блиски да у овом документу о њима говоримо као о јединственој идеји.

Образовање за демократско грађанство и образовање за људска права = ОЗДГ/ОЗЉП

- Погледајте Compasito: www.coe.int/compasito
- Погледајте приручнике *Living Democracy* (Жива демократија): <http://www.coe.int/education> > Education for Democratic Citizenship and Human Rights (Образовање за демократско грађанство и људска права) > Resources (средства) > Teacher Manuals I-VI (Приручници за наставнике) I-VI)
- Питајте своје наставнике или омладинске лидере да ли знају за њих. Ти приручници укључују активности везане за ОЗДГ/ОЗЉП и усмерене на учење **о** људским правима и демократији и учење **за** и **кроз** људска права и демократију.

5 Која су начела људских права и демократије?

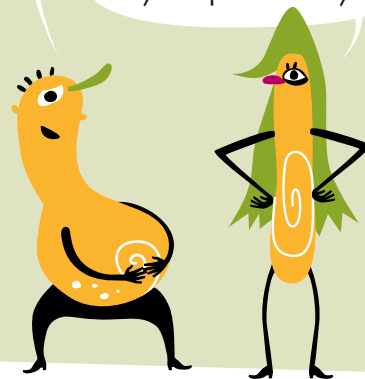

Наше владе треба да створе правила и да омогуће да образовање поштује и промовише начела људских права и демократије.

Сви људи такође треба да их поштују и промовишу.

Али то није увек тако лако у стварном животу...

Да ли се та начела поштују у вашој групи? Видећете термометар поред сваког начела на наредним страницама како би вам се помогло да одговорите на ово питање.

Нацртајте крстић у сваком од термометара према свом утиску о **томе колико можете да учите ове елементе у сопственој стварности** (у свом разреду, у својој групи или организацији, итд.).

Разноликост вредности

Тамо где живимо можемо наићи на многобројне културе, религије и начине доживљавања и разумевања живота. Важно је да поштујемо свакога, без обзира на то које су разлике међу нама, јер сви имамо једнака права.

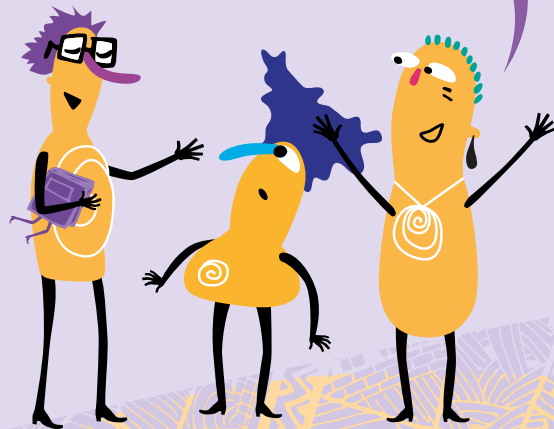
Људи су често дискриминисани, односно, не поштују се само зато што су различити. Понекад се то дешава зато што други имају одређене идеје о тим људима које нису истините. То су или ствари које су чули или врло поједностављене идеје. Врло често медији понављају и оснажују те негативне представе. Важно је добро размислити пре него што прихватимо нешто као истинито када говоримо о другим људима и групама.

Каква је слика коју медији у вашој земљи приказују о људима који су другачији од већине?

Шта мислите, какву слику медији треба да приказују?

„Жива библиотека“ функционише као нормална библиотека где читаоци долазе и позајмљују „књигу“ на ограничени временски период и, након што је прочитају, враћају књигу у библиотеку. Постоји само једна разлика: Књиге у Живој библиотеци су људска бића! Оне припадају групама које су често дискриминисане.

Књиге и читаоци говоре једни другима, тако да читаоци имају прилику да упознају стварну особу и промене негативне идеје које су раније имали о тој групи.

Свако је важан. Не би требало да пропустимо прилику да разменимо идеје са различитим људима и да учимо једни од других. **Разноликост обогаћује наше друштво.**

Једном сам био једна од „књига“ у библиотеци у Чешкој. Добро је познато да људи имају много предрасуда према ромској заједници, због чега сам се помало плашио када сам прихватио позив. Али они који су ме позајмили показали су прави интерес за нашу културу, наше навике, као и за мој живот.

Замисли да смо сви потпуно идентични једни другима. Зар то не би било досадно?

Разноликост вредности

- Предложите својој школи или омладинском удружењу да организује „Живу библиотеку“
- Прочитајте о томе како да то урадите на <http://www.eycb.coe.int/eycbwwwroot/hre/> Don't judge a book by its cover! The Living Library Organiser's Guide> (Не суди књигу по корицама! Водич за организатора Живе библиотеке)

Укључивање свих

Да ли си икада осетио да не припадаш некој групи?

Једном сам се стварно осетила искљученом. Желела сам да играм фудбал током одмора у школи, али пошто су сви играчи били дечаци, они нису желели да им се придружим. И девојчице и дечаци су ми се ругали јер су рекли да се од девојчица не очекује да играју фудбал. Уопште се нисам лепо осећала.

Знам на шта мислиш. Једном нисам могао да идем на школску екскурзију јер је била прескупа и моји родитељи нису могли да је уплате. Био сам тужан, а после екскурзије нисам могао да учествујем у разговорима мојих школских другова о томе.

Потребно је да се постарамо да нико у нашем друштву не буде дискриминисан јер не постоји ниједан разлог зашто би неко био искључени из нашег друштва: **МИ СМО СВИ људска бића!**

Да ли постоји неко у вашем разреду или групи ко се можда осећа искљученим? Зашто?

Да ли у вашој заједници постоје људи за које се сматра нису део те заједнице?

Шта би требало да се промени у вашој заједници да би се свима омогућило да буду укључени?

Да ли се према дечацима и девојчицама у вашој школи или организацији поступа различито?

Није уопште присутно

Веома присутно

Давање свима подједнаких шанси

Пошто смо сви људска бића, требало би да се постарамо да се према свима нама поступа као према једнакима и да имамо исте шансе да учествујемо у заједници у којој живимо! Упркос разликама у породицама, веровањима, у томе шта и кога волимо, да ли смо дечаци или девојчице, или какве су нам способности, **сви смо једнаки у правима.**

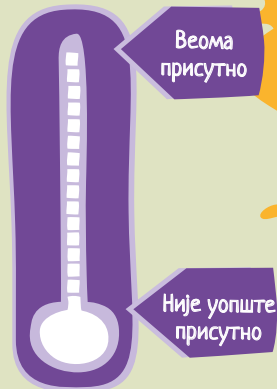
У нашој локалној омладинској организацији, у Великој Британији, има један дечак који се зове Вилијам и има церебралну парализу, која утиче на покретљивост свих његових удова, и он не може да говори.

Откад нам се придружио, пажљивији смо приликом планирања активности. То није било лако испочетка, али сада нам је сасвим нормално да уобичајене активности прилагодимо тако да и он може да нам се придружи.

На пример, када је група затражила изградњу трим стазе са препрекама, стаза је направљена и група је подељена у два тима. Вилијамов тим имао је задатак да га пренесе преко трим стазе користећи ћебе, док је други тим одредио једног од својих чланова кога је требало носити на другом ћебету.

Срећом, Вилијам је неустрашив, а његов тим је морао да се заустави само повремено јер су се чланови тима и Вилијам толико смејали

За додатне информације:
www.ifm-sei.org
> акција „Сви заједно“.

□ Истражите своје насеље

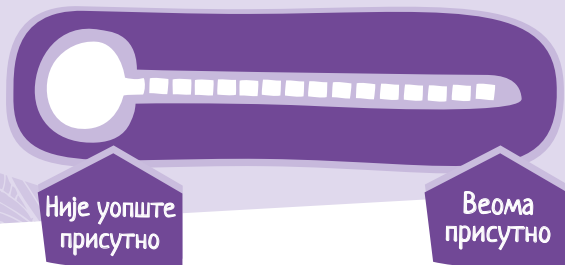
На мапи означите своја омиљена места. Отидите тамо и проверите да ли особе са инвалидитетом (покретност, вид, слух...) могу лако да оду и да се проведу тамо. Размислите да ли би ти људи могли да живе, раде или да се играју удобно и безбедно у вашем насељу.

Поштовање људског достојанства

Оно што нас спаја упркос свим разликама јесте људско достојанство. Наиме, морамо да вреднујемо све особе као људска бића, ни више ни мање. Нико не треба да поступа према другим људима сурово и насилно или да се другима увредљиво обраћа.

Када се људи не осећају безбедно у својој школи или групи јер их њихови снажнији другари плаше, прогањају или лоше поступају према њима – тј. малтретирају их – то значи да се не поштују њихова права као људских бића.

Да ли се сви осећају безбедно у вашој школи или групи?

Приметили смо да у нашој школи, у Португалу, неки старији ученици малтретирају млађе. Припремили смо позоришну представу да бисмо показали зашто се то дешава и колико је то било противно правима тих дечака и девојчица.

Извели смо представу пред већином разреда, како за ученике и наставнике, и свако је могао да види како сви можемо допринети да спречимо да се то понови.

- Проверите да ли постоји локална телефонска линија за помоћ/СОС телефон, који они који су млађи од 18 година и које су злостављали вршњаци могу позвати
- БРОЈ ЗА ПОМОЋ/СОС ТЕЛЕФОН: _____

Живот у миру

Ако сви примењујемо начела људских права и демократије, праведнији и мирнији свет биће могућ. Међутим, заједнички живот није увек лак, и увек ће бити разлога за неспоразуме и сукобе.

Важно је такве сукобе решавати на **миран начин**. Дијалог је најефикаснији начин јер помаже да се пронађу решења која су прихватљива за све.

Како се носите са сукобима између чланова своје групе или разреда?

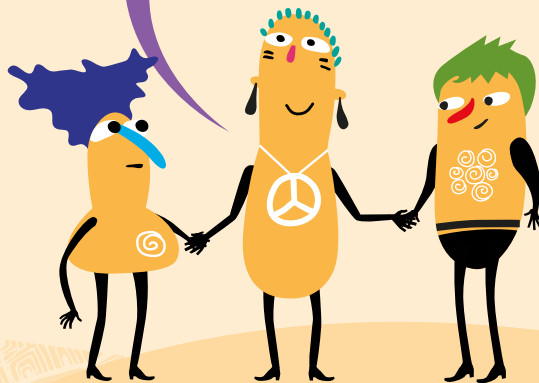
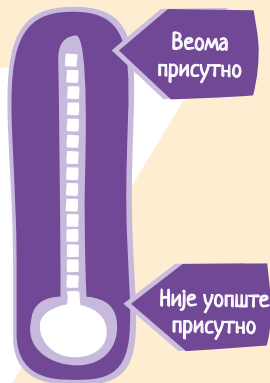

У мојој школи, као и у неколико других средњих школа у Шпанији постоји систем за посредовање у сукобима између ученика: један неутрални ученик помаже двојци ученика који су у међусобном сукобу да пронађу позитивно решење за обе стране на ненасилан начин тако што ће међусобно разговарати. Захваљујући том систему постоје бољи односи између ученика, не постоји потреба за одраслом особом и избегавају се казне. Сви ми који смо били заинтересовани да постанемо посредници у сукобима записали смо своје име на листи и, после неколико процедура селекције, они који су били изабрани прошли су обуку коју су им пружили професионални посредници у сукобима.

6 Ко је укључен у ОЗДГ /ОЗЉП?

Шта ти прво пада на памет када чујеш реч **ОБРАЗОВАЊЕ**?

Много пута одговор је школа. Али да ли је то заиста једино место где људи могу нешто да науче?

Где све људи могу да науче нешто?
Школа, комшије, библиотека...

.....

.....

.....

.....

Наше **влде** и **наставници** треба да се постарају да ОЗДГ/ОЗЉП буде укључено у оно што учимо од вртића до средње школе, као и на факултету или другим облицима високог образовања.

Да ли то све значи да ОЗДГ/ОЗЉП није намењено само деци и младима?

Управо тако! ОЗДГ/ОЗЉП је намењено свакоме, без обзира на узраст, јер би процес учења требало да траје током читавог нашег живота!

ОЗДГ/ОЗЉП је намењено свакоме и треба да траје током целог нашег живота

Омладинске организације и невладине организације (НВО) играју важну улогу у ОЗДГ/ОЗЉП из много разлога:

- ▶ они доприносе бољем животу у заједницама у којима делују и
- ▶ веома често обезбеђују простор где можете да вежбате људска права и демократију.

За ОЗДГ/ОЗЉП важно је да наше владе препознају вредност коју омладинске организације и НВО имају у образовању и да их подрже када је то потребно

Такође учимо из **свакодневног искуства**, из **нашег окружења** и од **људи са којима живимо**: од комшија, из медија, од наших другара...

У раду на ОЗДГ/ОЗЉП важно је укључити оне људе, места или институције који имају утицај на нас.

Да ли и родитељи спадају међу те важне људе које треба укључити?

Наравно!

Чуо сам да Удружења родитеља и старатеља постоје широм Европе. Шта та удружења раде?

Те групе мајки, очеве и старатеља настоје да побољшају сарадњу између школе и породица, нарочито у погледу учења ученика.

Занимљиво! Али не заборавите да су понекад сами млади људи ти који преузимају иницијативу да раде на ОЗДГ/ОЗЉП.

- Вратите се на листу на страни 20 – на места и људе од којих можете нешто да научите – и допуните је новим идејама које су се појавиле у овом поглављу, ако сте било шта пропустили.

Да ли сте икада мислили о себи као о тренерима своје групе или школских другова? Шта би све могле да буду добре стране тога?

Да ли сте у претходним поглављима пронашли било какве инспиративне примере младих људи који раде на ОЗДГ/ОЗЉП са својим друговима?

Разни људи и места су укључени у образовни процес; ОЗДГ/ОЗЉП се тиче свих њих. Дакле, препоруке наведене у Повељи сви треба да узму у обзир.

7 Да ли школе и организације поштују људска права и демократију?

Није могуће научити демократију и људска права у окружењу које их само не поштује.

Повеља наглашава да би установе које раде на ОЗДГ/ОЗЉП, а посебно **школе** и **омладинске организације**, требало да поштују начела и вредности људских права и да буду организоване на демократски начин.

Како можемо видети да ли школе и омладинске организације примењују вредности људских права и демократије?

Вредности су увек везане за ставове и поступке. Тим поступцима могу да се поштују и промовишу те вредности или да се чини управо супротно. На пример, услови које је потребно испунити да би неко постао ученик у нашој школи или члан наше омладинске организације могу да нам укажу да ли се поштује начело укључивања свих.

Да ли бисте рекли да доживљавате вредности и начела ОЗДГ/ОЗЉП у свом окружењу (у школи, у својој организацији, у спортском клубу...)? Можда ће вам помоћи да одговорите на ово питање ако погледате ознаке на термометрима у 5. поглављу

- увек
- веома често
- ретко
- никада

Можете ли да се сетите конкретних мера које ваша школа или омладинска организација предузима или које треба да предузме да би промовисала начела људских права и демократије?

Школе и омладинске организације пружају велике могућности за **спровођење теорије у пракси!** Тамо можемо да научимо доживљавајући људска права и демократију.

Да ли се ваша мишљења узимају у обзир у вези са активностима у вашој школској/омладинској организацији?

Како се доносе одлуке у вашој групи или разреду?

Да ли то може да се побољша? Како?

Демократија је делотворна када **сви учествују**, а то важи и за ОЗДГ/ОЗЛП.

Ко би требало да одлучује о томе шта ћете да учите?

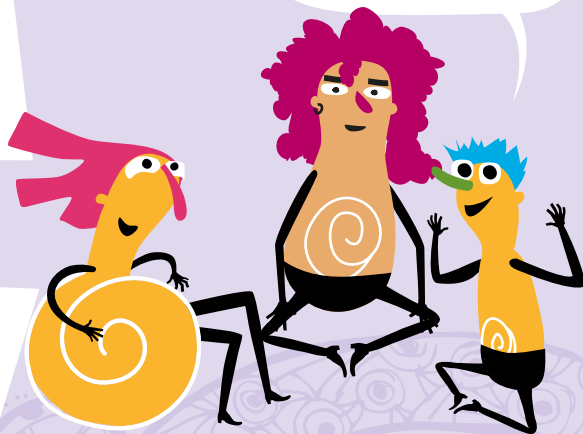

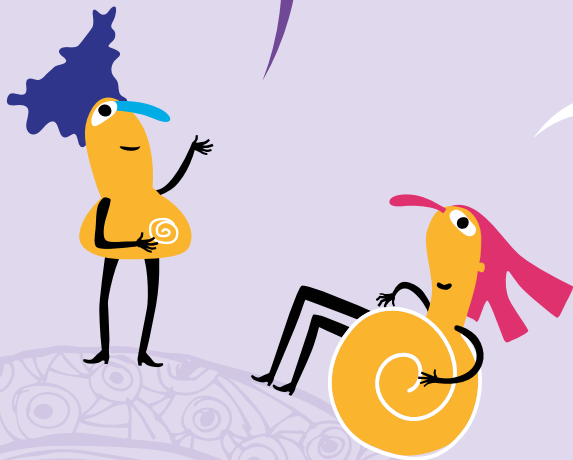
Многи би требало да се укључе у активности везане за то шта и како учите у школи и омладинској организацији!

Ваши наставници и омладински лидери, ваше породице, други људи укључени у образовање — као што су они који доносе законе о образовању —...

Али изнад свега, ти, као ученик или као члан неке организације.

Лик: Један од могућих начина да се то постигне јесте преко ученичког парламента (или унија). То је удружење само за ученике које ученици користе како би се чула њихова мишљења и питања у вези са школом која представљају разлог за забринутост. У неким школама, ученички парламенти или савети не могу само да изражавају мишљење, већ могу и да гласају у школском одбору, који је главни орган за доношење одлука у школи.

- Проверите да ли у вашој школи постоји ученички парламент или да ли постоји сличне тело у вашој организацији Да НЕ

Ако је одговор ДА:

- Испитајте шта је његов главни задатак

Ако је одговор НЕ:

- Обратите се вашем националном савету ученика да вам помогне да га формирате (информације ћете наћи на www.edufile.info)

Али учешће подразумева и друге ствари! Свако треба да преузме и **одговорности**.

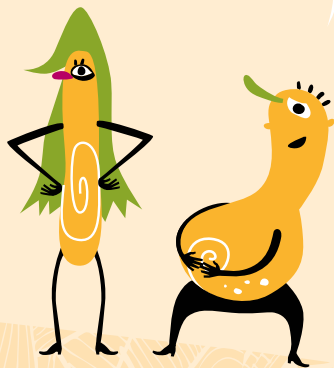
Ако се сложимо да ћемо делити ставове једни с другима у разреду, требало би да говоримо оно што мислимо. Али такође морамо да се постарамо да свима дамо прилику да то чине и да поштујемо њихове ставове, ако се разликују од наших.

Немојмо заборавити владе! Наше владе такође треба да буду укључене у одлучивање о образовању и да преузму одговорност за то.

8 Шта možemo урадити да бисмо промовисали ОЗДГ /ОЗЉП?

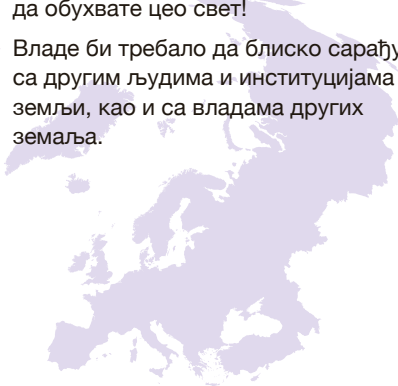
Неке идеје можете наћи и у овој брошури.

А у Повељи их има још!

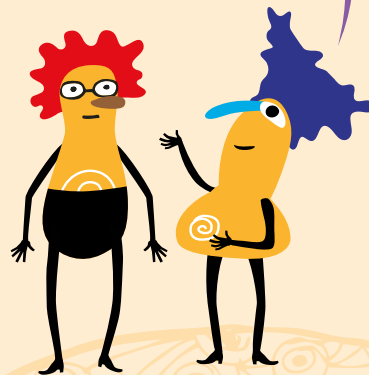
Сарадња

- ▶ Сви људи и институције треба да подрже једни друге у промовисању ОЗДГ/ОЗЉП.
- ▶ Сарадња на различитим нивоима веома обогаћује: Активности везане за ОЗДГ/ОЗЉП могу започети у суседству и постати довољно велике да обухвате цео свет!
- ▶ Владе би требало да блиско сарађују са другим људима и институцијама у земљи, као и са владама других земаља.

Да ли има неки бољи доказ за то од ове Повеље?

Она је заиста резултат међународне сарадње 47 земаља Савета Европе!

Обука наставника и омладинских лидера

- ▶ За особе које се баве педагошким радом важно је да буду припремљени да раде на ОЗДГ/ОЗЉП, те би требало да добијају редовну обуку.
- ▶ Владе би требало да се постарају да за њих постоје планови обуке, као и новаца и људи који ће то да омогуће.

- Питајте своје наставнике како су сазнали за ОЗДГ/ОЗЉП. Питајте их када су последњи пут добили обуку о тој материји.
- Заједно са својим **наставником**, испитајте могућности обуке за њега у оквиру Програма за обуку кадрова у образовању Савета Европе под називом Песталоци (Pestalozzi): www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/
- Заједно са својим **омладинским лидером**, испитајте могућности обуке за њега на страници за младе: www.coe.int/youth

Оцењивање

- ▶ Важно је размишљати о томе колико је нека активност била делотворна како би се унапредила у наредним приликама
- ▶ Оне који су учествовали у активностима везаним за ОЗДГ/ОЗЉП треба замолити за мишљење.

Да ли обично имате прилику да изразите своје мишљење након активности или лекције у којој сте учествовали?

Како се ваше мишљење може узети у обзир?

Истраживање

- ▶ Потребно је прикупљати информације о ОЗДГ/ОЗЉП, на пример. о искуствима, методама или о томе које теме су важне за оне који уче о ОЗДГ/ОЗЉП.
- ▶ То се може користити да би се утврдило колико се ОЗДГ/ОЗЉП развија на неком месту.
- ▶ Резултати нам такође могу дати идеје о томе како да се унапреди ОЗДГ/ОЗЉП.

Размена искустава

Размена искустава и примера везаних за ОЗДГ/ОЗЉП може само да буде позитивна:

- ▶ Њиме се може избећи понављање искустава која нису била делотворна.
- ▶ Она може да инспирише друге људе да на многим местима понове искуства која су била делотворна.

Унија средњошколаца Србије (УНСС) организовала је један истраживачки процес. Тражила је моделе ученичких парламената у земљи који ефикасније делују. Један од алата у истраживању био је упитник који је попунило 8.500 ученика и 2.000 наставника. Њима су постављена питања о томе шта је добро, а шта је лоше у ученичким парламентима и шта треба да се уради да би се ситуација побољшала. Једно од питања је било да ли ученици треба да гласају у школском одбору. Више од 85% ученика и више од 50% наставника одговорило је ДА. Ови резултати истраживања веома су допринели томе да Министарство унесе ову промену у Закон о основама система образовања и васпитања Републике Србије.

- Ако ваша школа или организација има билтен или веб-страницу, користите то да пишете о искуствима која имате са ОЗДГ/ОЗЉП у свом разреду или групи.

Који је од свих позитивних примера о којима сте прочитали у овом документу вама био најзанимљивији? Зашто?

Информисање свих

Што више људи зна о Повељи, веће су шансе да ће се унапредити ОЗДГ/ОЗЉП. Постоје многи начини да се људи информишу. Ова књижица је један од њих.

„Осветљавање права“ је била акција чији је циљ био промовисање „Декларације о правима ученика“ и коју су заједно организовали OBESSU и ESU .

Организована је „Аутобуска турнеја“: комби са логотипом акције и члановима удружења–организатора путовао је широм Европе заустављајући се у различитим земљама. Организоване су свечаности приликом њихових пријема. То је била одлична прилика за све уније средњошколаца у Европи да се представе и да промовишу ученичка права у својим земљама .

Организациони биро
европских унија ученика:
www.obessu.org

Унија европских ученика:
www.esu-online.org

Да сазнате више о овој акцији:
<http://lightontherights.wetpaint.com>

Којих различитих начина информисања о Повељи можете да се сетите?

**Демократија и људска
права почињу с нама!**
Сви можемо да учинимо
нешто да их омогућимо!

Образовање за демократско
грађанство и образовање за
људска права представљају
добре алатке за то! Тако
можемо допринети и
томе да ОЗДГ/ОЗЉП буде
присутније међу нама.

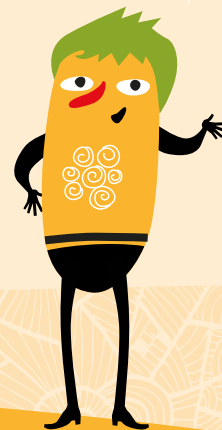

Сад када знате
мало више о
ОЗДГ/ОЗЉП, које
идеје бисте желели
да поделите о томе
са пријатељима?

Биће нам веома драго
да прочитамо о тим
идејама, као и о вашим
сопственим ставовима
и искуствима. Пошаљите
их на edchre@coe.int!

Ова публикација је развијена у сарадњи са Директоратом за демократско грађанство и партиципацију (Образовање и Одељење за младе) и програмом Савета Европе "Градимо Европу за и са децом".Пројекат је реализован уз подршку многих партнера, укључујући едукаторе, омладинске НВО, децу и младе људе. Нашу посебну захвалност упућујемо ОБЕССУ (OBESSU-Organising Bureau of European School Student Unions) and и ИФМ - СЕИ (IFM_SEI -International Falcon Movement – Socialist Educational International).

Савет Европе, створен 1949. године, окупља 47 земаља које деле вредности људских права, демократије и владавине права. Повеља о образовању за демократско грађанство и образовању за људска права Савета Европе донета је у циљу промовисања тих вредности у образовању и кроз образовање. Постојећа верзија Повеље („Повеља за све“) намењена је свима, а посебно младима који би желели да науче о чему је реч у том међународном правном документу и како се он може користити за промоцију демократије и људских права у учионици, омладинској организацији и друштву уопште.

► www.coe.int/edchre ◀

Mail: edchre@coe.int

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE